

Jerzy Jacyszyn

Istota i charakter prawny spółki komandytowo-akcyjnej (cz. III)¹

Odpowiedzialność i likwidacja spółki komandytowo-akcyjnej

1. Odpowiedzialność komplementariusza wobec osób trzecich za zobowiązania spółki

Z istoty spółki komandytowo-akcyjnej wynika, że posiada ona własny majątek, odrębny od majątku osobistego jej wspólników, co powoduje, że zasadna jest możliwość odpowiedzialności spółki wobec wierzycieli za swoje zobowiązania. Za taką potrzebą przemawia też okoliczność, że spółka komandytowo-akcyjna jako jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej zaciąga zobowiązanie we własnym imieniu. Mimo że ma podmiotowość prawną, to jednak brak osobowości prawnej powoduje, że odpowiedzialność tej spółki wobec osób trzecich należy rozpatrywać w zasadzie przez pryzmat odpowiedzialności jej wspólników, tj. komplementariuszy i akcjonariuszy².

Reguły odpowiedzialności spółki komandytowo-akcyjnej wobec osób trzecich regulowane są przez art. 103 k.s.h. i art. 126 § 1 pkt 1 k.s.h., przepisami dotyczącymi odpowiedzialności za zobowiązania w spółce jawnej.

¹ Część I artykułu została opublikowana w: Rejent 2004, nr 12, s. 51-85, część II w: Rejent 2005, nr 1, s. 74-99.

² O. Lipińska, *Spółka komandytowo-akcyjna*, Kraków 2001, s. 120.

Przepis art. 31 § 1 k.s.h. wprowadził zasadę subsydiarnej odpowiedzialności wspólnika za zobowiązania spółki. Zgodnie z nią należy przyjąć, że za zobowiązania spółki wobec wierzycieli w pierwszej kolejności odpowiada sama spółka komandytowo-akcyjna własnym majątkiem, a dopiero gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna, wierzyciel spółki stanie się uprawniony do dochodzenia swoich roszczeń z majątku osobistego wspólnika³. Wierzyciel może jednak wytoczyć powództwo przeciwko wspólnikom, zanim egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (art. 31 § 2 k.s.h. w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 k.s.h.). Na podstawie art. 31 § 3 k.s.h. w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 k.s.h. zasada subsydiarnej odpowiedzialności wspólnika dotyczy tylko takich zobowiązań spółki, które powstały po jej wpisie do rejestru.

Zasadą jest, że w spółce komandytowo-akcyjnej wobec osób trzecich za zobowiązania spółki komplementariusz odpowiada bez ograniczeń (art. 125 k.s.h.). Zgodnie z art. 22 § 2 k.s.h. w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 k.s.h., każdy komplementariusz odpowiada za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem, solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz spółką⁴.

Nieograniczona odpowiedzialność komplementariusza ma charakter subsydiarny, co oznacza, że wierzyciel spółki może prowadzić egzekucję z majątku komplementariusza, w przypadku gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (art. 31 § 1 k.s.h. w zw. z art. 126 pkt 1 k.s.h.). Wierzyciel jednak nie musi czekać, aż egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna i zawsze może wytoczyć powództwo przeciwko komplementariuszowi (art. 31 § 2 k.s.h. w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 k.s.h.). Należy zwrócić uwagę, że subsydiarna odpowiedzialność za zobowiązania spółki będzie miała też znaczenie dla komplementariuszy spółki komandytowo-akcyjnej w trakcie postępowania upadłościowego. Wprawdzie w skład masy upadłości wchodzi wyłącznie majątek upadłego – spółki (art. 20 pr. up.), nie wyłącza to jednak osobistej odpowiedzialności wspólników wobec wierzycieli⁵. Wyjątkiem od zasady subsydiarnej od-

³ Tamże s. 121.

⁴ *Prawo handlowe. Spółki handlowe. Umowy gospodarcze*, red. A. Koch, J. Napierała, Kraków 2002, s. 273.

⁵ M. Orłowska, M. Wiórek, *Wady i zalety spółki komandytowo-akcyjnej*, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Studia i materiały*, red. R. Szytk, Poznań-Kluczbork 2001, s. 441.

powiedzialności komplementariusza za zobowiązania spółki wobec osób trzecich jest okoliczność powstania zobowiązań spółki przed jej wpisem do rejestru, wówczas odpowiedzialność komplementariusza ma zawsze charakter pierwszorzędny (art. 31 § 3 k.s.h. w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 k.s.h.)⁶.

W przypadku gdy komplementariusz zostanie pozwany z tytułu odpowiedzialności za zobowiązania spółki, jedyną formą ochrony jego osobistego majątku pozostanie przedstawienie wierzycielowi zarzutów, które spółka ma pod jego adresem (art. 35 § 1 k.s.h. w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 k.s.h.)⁷. Jeżeli zarzut wymagać będzie złożenie oświadczenia woli przez spółkę celem uchylecia się od skutków prawnych oświadczenia woli, potrącenia lub w innych podobnych przypadkach, komplementariusz może odmówić zaspokojenia wierzyciela, dopóki spółka nie złoży takiego oświadczenia. W takiej sytuacji wierzyciel będzie mógł wyznaczyć spółce dwutygodniowy termin do złożenia odpowiedniego oświadczenia woli, po którego bezskutecznym upływie komplementariusz lub wierzyciel może wykonywać służące mu uprawnienie (art. 35 § 2 k.s.h. w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 k.s.h.).

Jeżeli komplementariusz, korzystając z możliwości wskazanej w przepisie art. 132 § 1 k.s.h., wniesie wkład na kapitał zakładowy (i obejmie akcje – staje się akcjonariuszem), to zgodnie z § 2 tego artykułu nie zostaje w tej części zwolniony z nieograniczonej odpowiedzialności za zobowiązania spółki (a więc pomimo stania się akcjonariuszem spółki, odpowiada nadal jak komplementariusz)⁸.

Szczególną regulację zawiera przepis art. 137 § 5 k.s.h., zgodnie z którym pozbawienie komplementariusza prawa reprezentowania spółki wbrew sprzeciwowi zgłaszanemu do protokołu walnego zgromadzenia lub wyrażenie tego w formie pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym zwalnia współnika z obowiązku ponoszenia osobistej odpowiedzialności za zobowiązania spółki powstałe od chwili dokonania odpowiedniego wpisu w rejestrze.

⁶ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 124.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

1.1. Odpowiedzialność nowego komplementariusza

Kodeks spółek handlowych wprowadza zasadę, że jeżeli statut dopuszcza przyjęcie nowego komplementariusza, dotychczasowy akcjonariusz może uzyskać status komplementariusza, albo osoba trzecia może przystąpić do spółki w charakterze komplementariusza za zgodą wszystkich dotychczasowych komplementariuszy (art. 136 § 1). W myśl art. 136 § 3 k.s.h., nowy komplementariusz odpowiada nie tylko za zobowiązania spółki powstałe podczas jego w niej udziału, ale także za zobowiązania, które istniały w chwili wpisania go do rejestru⁹.

Zasadą ogólną przyjętą w kodeksie spółek handlowych jest to, że akcjonariusz spółki komandytowo-akcyjnej nie odpowiada za zobowiązanie spółki. Oznacza to, że wierzycielom spółki nie przysługuje prawo do zaspakajania swoich wierzytelności z majątku osobistego akcjonariuszy, nawet wtedy, gdyby ich roszczenie nie mogło być zaspokojone z majątku własnego spółki¹⁰.

1.2. Odpowiedzialność akcjonariusza wobec osób trzecich za zobowiązania spółki

Akcjonariusz nie odpowiada wobec osób trzecich za zobowiązania spółki komandytowo-akcyjnej (art. 135 k.s.h.), choć istnieją od tej zasady trzy wyjątki.

Pierwszy dotyczy sytuacji, gdy nazwisko akcjonariusza zostanie zamieszczone w firmie spółki komandytowo-akcyjnej, wówczas akcjonariusz odpowiada wobec osób trzecich tak jak komplementariusz (art. 127 § 4 k.s.h.).

Drugi dotyczy sytuacji, gdy akcjonariusz działa w imieniu spółki komandytowo-akcyjnej po jej zawiązaniu, a przed wpisem do rejestru, wówczas odpowiada wobec spółki, jej wierzycieli oraz współników bez ograniczenia i solidarnie (art. 134 § 2 k.s.h.)¹¹.

Trzeci dotyczy sytuacji, gdy akcjonariusz dokona czynności prawnej w imieniu spółki, nie ujawniając swego pełnomocnictwa, wówczas odpowiada za skutki tej czynności wobec osób trzecich bez ograniczenia; dotyczy to także reprezentowania spółki przez akcjonariusza, który nie ma umocowania albo przekroczy jego zakres (art. 138 § 2 k.s.h.).

⁹ *Prawo handlowe...*, red. A. Koch, J. Napierała, s. 273.

¹⁰ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 122.

¹¹ Tamże.

Jeżeli wystąpi jedna z wyżej wymienionych sytuacji, należy przyjąć, że nieograniczona odpowiedzialność akcjonariusza za zobowiązania spółki (w określonych okolicznościach, zob. wyżej) będzie miała charakter subsydiarny, tzn. wierzyciel będzie mógł prowadzić egzekucje z jego majątku tylko wówczas, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna (art. 31 § 1 k.s.h. w zw. z art. 103 § 126 § 1 pkt 1 k.s.h. – przepis art. 35 k.s.h. stosować się będzie odpowiednio). Subsydiarny rodzaj odpowiedzialności akcjonariusza (odpowiadającego bez ograniczeń) nie będzie miał jednak zastosowania do zobowiązań spółki powstałych przed jej wpisem do rejestru (art. 31 § 3 k.s.h. w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 k.s.h.)¹².

1.3. Odpowiedzialność członków organów spółki wobec spółki

Jedną z cech spółki komandytowo-akcyjnej jest posiadanie dwóch organów, tj. walnego zgromadzenia i rady nadzorczej. Ze względu jednak na fakt, że doktryna wyklucza stosowanie przepisów o odpowiedzialności cywilnoprawnej organu spółki do członków walnego zgromadzenia, dalsze rozważenia należy ograniczyć do odpowiedzialności członków rady nadzorczej¹³.

Zgodnie z przepisem art. 483 § 1 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h., należy stwierdzić, że każdy członek rady nadzorczej spółki komandytowo-akcyjnej odpowiada wobec spółki za szkodę, którą wyrządził działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem albo postanowieniami statutu spółki, chyba że nie ponosi winy.

Odpowiedzialność z art. 483 § 1 k.s.h. ma charakter odszkodowawczy. Przyjmując poglądy doktryny, należy stwierdzić, że przepis ten nie stanowi samodzielnej podstawy odpowiedzialności członków rady nadzorczej względem spółki¹⁴. Między tymi osobami a spółką wytwarza się stosunek kontraktowy, do którego w sprawach nieuregulowanych przepisami kodeksu spółek handlowych należy stosować przepisy art. 471 i nast. k.c. Oznacza to, że odpowiedzialność z art. 483 § 1 k.s.h. jest na zasadzie winy, która stanowi winę domniemaną. Spółka musi tylko udowodnić szkodę, naruszenie prawa lub statutu i związek przyczynowy

¹² Tamże, s. 123.

¹³ Tamże, s. 125.

¹⁴ Tamże, s. 126.

poniemędzy tymi elementami¹⁵. Ciężar ekskulpacji spoczywa na członku rady nadzorczej spółki. Okolicznością ekskulpującą może być np. pokwitowanie z wykonania obowiązków udzielone członkowi rady nadzorczej przez walne zgromadzenie (art. 146 § 1 pkt 3 k.s.h.)¹⁶.

Jeśli szkodę (przez działalność sprzeczną z prawem lub statutem), o której mowa w art. 480-484 k.s.h., wyrządziło kilka osób, odpowiadają za szkodę solidarnie (art. 485 k.s.h.). Solidarna odpowiedzialność może zostać jednak wyłączona w sytuacji, gdy na każdym z członków rady nadzorczej ciążyć będzie określona kategoria spraw, wówczas ponosić oni będą odpowiedzialność za niewykonanie przyjętych na siebie obowiązków, chyba że chodzić będzie o wspólne działanie lub uchybienie obowiązkom przeciwdziałania naruszeniu prawa bądź postanowień statutu¹⁷. Roszczenie o naprawienie szkody przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym spółka dowiedziała się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, chyba że ma zastosowanie art. 488 k.s.h. w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 k.s.h.

2. Rozwiązanie i likwidacja spółki komandytowo-akcyjnej

2.1. Wypowiedzenie i wystąpienie ze spółki

Przepisy kodeksu spółek handlowych wskazują na zasadnicze różnice między rozwiązaniem spółki komandytowo-akcyjnej, wystąpieniem z niej wspólników oraz jej likwidacją¹⁸.

Wystąpienie ze spółki komplementariusza nie powoduje jej rozwiązania, natomiast w sytuacji, gdy jest on jednym komplementariuszem spółki, może to stanowić przesłankę wszczęcia postępowania likwidacyjnego, a w konsekwencji rozwiązanie spółki (chyba że statut stanowi inaczej)¹⁹. Wystąpienie ze spółki odnosi skutek tylko w stosunku do występującego wspólnika i spółki. Kodeks spółek handlowych wprowadza zasadę, że wypowiedzenie umowy spółki przez komplementariusza i jego wystąpienie ze spółki jest dopuszczalne, jeśli tak stanowi statut (art. 149 § 1 k.s.h.).

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Tamże, s. 127.

¹⁸ K. Z a l e g a, B. Z a j ą c, *Spółka komandytowo-akcyjna jako nowa formuła prowadzenia działalności gospodarczej*, Bielsko-Biała 2002, s. 77.

¹⁹ A. K i d y b a, *Prawo handlowe*, wyd. 3, Warszawa 2002, s. 276.

Jeżeli spółkę zawarto na czas nieograniczony, wówczas komplementariusz może wypowiedzieć umowę spółki na sześć miesięcy przed końcem roku obrotowego (art. 61 § 1 k.s.h.). Spółkę, która była zawarta za czas życia komplementariusza, uważa się za zawartą na czas nieoznaczony (art. 61 § 2 k.s.h.), tzn. że jej wypowiedzenie jest możliwe również z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, ze skutkiem na koniec roku obrotowego²⁰. W przypadku gdy umowa zawarta jest na czas oznaczony, nie można jej wypowiedzieć.

Wypowiedzenia dokonuje się w formie pisemnego oświadczenia, które należy złożyć pozostałym wspólnikom albo wspólnikowi uprawnionemu do reprezentowania spółki (art. 61 § 1 k.s.h.).

Uprawnienie do wypowiedzenia umowy nie przysługują akcjonariuszom. Utrata członkostwa, a więc swoiste „wystąpienie”, może odbyć się przez zbycie udziałów albo ich umorzenie²¹.

2.2. Rozwiązanie spółki

W sprawach nieregulowanych przepisami o spółce komandytowo-akcyjnej do jej rozwiązania należy stosować odpowiednio przepisy dotyczące rozwiązania spółki akcyjnej. Przez rozwiązanie spółki komandytowo-akcyjnej należy rozumieć zakończenie jej działalności²². Rozwiązanie następuje po przeprowadzeniu likwidacji, z chwilą wykreślenia jej z rejestru (art. 478 k.s.h. w zw. z art. 150 k.s.h.). W przypadku upadłości spółki – po ukończeniu postępowania upadłościowego, z chwilą wykreślenia z rejestru (art. 477 § 1 k.s.h. w zw. z art. 150 k.s.h.). Na gruncie polskiego systemu prawa rozwiązanie spółki ma dwa znaczenia. Po pierwsze, rozumiane jest jako podstawa uzasadniająca wszczęcie postępowania likwidacyjnego, wówczas spółka, nie tracąc swojego bytu prawnego, wchodzi w stadium likwidacji²³. Po drugie, oznacza efekt postępowania likwidacyjnego, a więc utratę jej bytu prawnego przez wykreślenie z rejestru²⁴.

Przepisy art. 148 § 1 k.s.h. określają przyczyny, które mogą doprowadzić do rozwiązania spółki komandytowo-akcyjnej. Może być ono

²⁰ Tamże.

²¹ Tamże, s. 276.

²² O. L i p i ń s k a, *Spółka...*, s. 128.

²³ Tamże.

²⁴ Tamże.

spowodowane przyczynami wskazanymi w statucie: uchwałą walnego zgromadzenia o rozwiązaniu spółki, ogłoszeniem upadłości, śmiercią lub wystąpieniem jednego komplementariusza, chyba że statut stanowi inaczej innymi przyczynami przewidzianym prawem (art. 148 § 2 k.s.h.).

W doktrynie A. Kidyba zauważa, że mimo zajścia przyczyn rozwiązania (właściwie wszczęcia postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego) można zastopować ten proces w czasie postępowania. Wskazane przyczyny nie są więc bezwzględne, gdyż można podjąć czynności utrzymania spółki (np. przez podjęcie uchwały wstrzymującej rozwiązanie, przedłużenie spółki, jeśli jest ustanowiona na czas oznaczony), jeśli po ogłoszeniu upadłości zawarto układ lub postępowanie uchylono albo umorzono. Śmierć komplementariusza czy ogłoszenie jego upadłości też nie musi powodować rozwiązania spółki, gdy statut stanowi inaczej²⁵.

Statut spółki może, w granicach dozwolonych przez ustawę i zasadę współzycia społecznego, dowolnie ustalać katalog przyczyn powodujących rozwiązanie spółki²⁶. Mogą nimi być np.:

1) upływ czasu, w przypadku gdy spółka została zawiązana na czas oznaczony,

2) nieuzyskanie koncesji na prowadzenie przez spółkę określonej działalności gospodarczej bądź też utrata takiego zezwolenia,

3) poniesienie przez spółkę strat w toku prowadzonej działalności gospodarczej bądź to w określonej wysokości, bądź też np. w toku dwóch kolejnych okresów obrotowych,

4) osiągnięcie szczegółowo wymienionego w statucie celu spółki.

Zaistnienie powyższych przyczyn (określonych uprzednio w statucie) powoduje rozwiązanie spółki komandytowo-akcyjnej, bez konieczności podejmowania przez walne zgromadzenie stosownej uchwały. Walne zgromadzenie może jednak nie dopuścić do rozwiązania spółki, jeżeli podejmie uchwałę o zmianie statutu w powyższej materii²⁷.

Walne zgromadzenie może w każdym czasie podjąć uchwałę o rozwiązaniu spółki, która do swej ważności wymaga wyrażenia zgody wszystkich komplementariuszy, a ponadto powinna zapaść większością

²⁵ A. Kidyba, *Prawo handlowe*, s. 276, a także *Prawo handlowe...*, red. A. Koch, J. Napierała, s. 275.

²⁶ O. Lipińska, *Spółka...*, s. 130.

²⁷ Tamże.

3/4 głosów. W przypadku gdy bilans sporządzony przez uprawnionych komplementariuszy wykaże stratę przewyższającą sumę kapitału zapasowego i rezerwowych oraz 1/3 kapitału zakładowego, wówczas do powzięcia uchwały o rozwiązaniu spółki wystarczy bezwzględna większość głosów, chyba że statut stanowi inaczej. W tej sytuacji na komplementariuszach ciąży obowiązek niezwłocznego zwołania walnego zgromadzenia w celu powzięcia uchwały dotyczącej dalszego istnienia spółki.

3. Likwidacja spółki komandytowo-akcyjnej

Likwidatorami spółki komandytowo-akcyjnej są komplementariusze mający prawo prowadzenia spraw spółki, chyba że statut lub uchwała walnego zgromadzenia, powzięta za zgodą wszystkich komplementariuszy, stanowi inaczej (art. 150 k.s.h.).

Na wniosek akcjonariuszy reprezentujących co najmniej 1/10 kapitału zakładowego, sąd rejestrowy może uzupełnić liczbę likwidatorów, ustalając jednego lub dwóch. Jeśli o likwidacji orzeka sąd, może on jednocześnie ustanowić likwidatora. Sąd może także z ważnych powodów, na wniosek osób mających w tym interes prawny, odwołać likwidatora i ustanowić innego. Likwidatorzy ustanowieni przez sąd mogą być tylko przez sąd odwołani. Sąd określa również dla nich wynagrodzenie (art. 463 k.s.h.).

W okresie likwidacji sprawą priorytetową jest spełnianie wszystkich zobowiązań spółki – zaspokojenie lub zabezpieczenie wierzycieli. W związku z tym nie można akcjonariuszom wypłacać, nawet częściowo, zysków ani dokonywać podziału majątku spółki przed ich spłaceniem (art. 462 § 1 k.s.h.).

Likwidatorzy spółki powinni dwukrotnie (w odstępach nie dłuższych niż miesięczne oraz nie krótszych niż dwutygodniowe) ogłosić w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (a ponadto na piśmie przeznaczonym do ogłoszeń spółki, wskazanym w statucie) fakt rozwiązania spółki i otwarcia likwidacji, i wezwać wierzycieli do zgłoszenia swoich wierzytelności w terminie sześciu miesięcy od dnia ostatniego ogłoszenia (art. 465 k.s.h.)²⁸.

Przy zinwentaryzowaniu majątku spółki celem jego podziału oraz ewentualnej spłaty zobowiązań lub ściągnięcia wierzytelności, likwidatorzy mają obowiązek sporządzenia bilansu otwarcia likwidacji, który musi być przed-

²⁸ Tamże, s. 134.

łożony walnemu zgromadzeniu do zatwierdzenia (art. 467 § 1 k.s.h.). Po upływie każdego roku obrotowego likwidatorzy składają wspólnikom sprawozdanie ze swej działalności oraz sprawozdanie finansowe (art. 467 § 2 k.s.h.)²⁹.

Do obowiązku likwidatorów należy zakończenie interesów bieżących, ściągnięcie wierzytelności, wypełnienie zobowiązań i upłynnienie majątku spółki. W granicach swoich kompetencji, w związku z likwidacją, mają prawo prowadzenia spraw oraz reprezentowania spółki (art. 469 § 1 k.s.h.). Ograniczenie ich kompetencji nie ma skutku wobec osób trzecich, ponieważ, zgodnie z przepisem art. 469 § 1 k.s.h., czynności likwidatorów podjęte wobec osób trzecich uważa się za czynności likwidacyjne, które określa art. 468 k.s.h.³⁰

Nowe interesy likwidatorzy mogą wszczynać tylko wówczas, gdy to jest niezbędne do ukończenia spraw w toku likwidacji spółki. Likwidatorzy są zobowiązani przestrzegać uchwał walnego zgromadzenia, nie to dotyczy likwidatorów ustanowionych przez sąd (art. 469 k.s.h.)³¹.

Następnie likwidatorzy przystępują do pokrycia zobowiązań spółki z jej majątku. Jeśli majątek spółki nie wystarczy na pokrycie jej zobowiązań, przepisy kodeksu spółek handlowych przewidują obowiązek ściągnięcia od akcjonariuszy wpłaty należności w takiej wysokości, jakiej potrzeba do ich pokrycia. Podobnie, gdy majątek spółki nie wystarcza na zwrot sum wpłaconych na akcje uprzywilejowane co do podziału majątku, a pozostałe akcje nie zostały w pełni pokryte wpłatami, należy ściągać od akcjonariuszy zwykłych dalsze wpłaty należności (art. 471 i 472 k.s.h.)³².

Zgodnie z przepisem art. 473 k.s.h., sumy potrzebne do zaspokojenia lub zabezpieczenia znanych spółce wierzycieli, którzy się nie zgłosili lub których wierzytelności nie są wymagalne albo są sporne, należy złożyć do depozytu sądowego. Artykuł 474 k.s.h. określa zasady podziału między akcjonariuszy majątku spółki, pozostałego po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli, chyba że statut przewidział inne zasady jego podziału. Zgodnie z przepisami, podział ten może nastąpić dopiero po upływie jednego roku od dnia ostatniego ogłoszenia o otwarciu likwidacji i wezwaniu wie-

²⁹ K. Z a l e g a, B. Z a j ą c, *Spółka komandytowo-akcyjna...*, s. 83.

³⁰ Tamże.

³¹ Tamże, s. 84.

³² Tamże, s. 85.

rzycieli. Pozostały po likwidacji majątek dzieli się między akcjonariuszy w stosunku do dokonanych przez każdego z nich wpłat na kapitał zakładowy, przy czym akcje uprzywilejowane, korzystając z prawa pierwszeństwa przy podziale majątku, należy spłacać w granicach sum wpłaconych na każdą z nich, po czym spłacić w ten sam sposób akcje zwykłe. Pozostała nadwyżka majątku powinna zostać podzielona na ogólnych zasadach między wszystkie akcje.

Wierzyciele spółki, którzy nie zgłosili swoich roszczeń wobec spółki we właściwym terminie lub nie byli spółce znani, mogą żądać od spółki zaspokojenia swoich należności z jej majątku jeszcze niepodzielonego. Jednakże akcjonariusze, którzy otrzymali w dobrej wierze przypadającą na nich część majątku spółki, po upływie wyżej wymienionego rocznego terminu nie są zobowiązani do jej zwrotu celem pokrycia należności wierzycieli (art. 475 k.s.h.)³³.

Zgodnie art. 476 k.s.h., po zakończeniu likwidacji, tj. zaspokojeniu i zabezpieczeniu wierzycieli, ściągnięciu wierzytelności, upłynięciu i podziale pozostałego majątku spółki, likwidatorzy przedkładają walnemu zgromadzeniu sprawozdanie finansowe. Po jego zatwierdzeniu przez walne zgromadzenie, sprawozdanie podlega ogłoszeniu (w sposób określony art. 5 k.s.h. oraz przez statut spółki) i złożeniu w sądzie rejestrowym z jednoczesnym zgłoszeniem wniosku o wykreślenie spółki z rejestru, przy czym w sytuacji niemożności odbycia po zakończeniu likwidacji walnego zgromadzenia (w celu zatwierdzenia sprawozdania likwidacyjnego) z powodu braku *quorum*, likwidatorzy wykonują wyżej opisane czynności.

Księgi i dokumenty rozwiązanej spółki oddaje się na przechowanie osobie wskazanej w statucie lub uchwale walnego zgromadzenia, a w przypadku braku takiego wskazania, przechowawcę wyznacza sąd rejestrowy. Po uzyskaniu uprawnienia sądu rejestrowego, akcjonariusze i osoby mające w tym interes prawny mogą przeglądać złożone do przechowania księgi i dokumenty.

Artykuł 477 ustawy określa tryb i zasady postępowania w przypadku rozwiązania spółki. Jej rozwiązanie następuje po ukończeniu postępowania upadłościowego, z chwilą wykreślenia z rejestru³⁴. Spółka komandytowo-

³³ Tamże, s. 86.

³⁴ Tamże, s. 87.

akcyjna przestaje istnieć jako podmiot prawa cywilnego, a jednocześnie jako uczestnik obrotu prawnego i gospodarczego.

Podsumowanie

Spółka komandytowo-akcyjna została wprowadzona do polskiego ustawodawstwa przede wszystkim z myślą o ochronie krajowego przedsiębiorcy, który w tej formie prawnej będzie mógł sprostać rosnącej konkurencji. Taki jest główny cel promocji tej spółki w naszym obrocie prawnym i gospodarczym.

Spółka komandytowo-akcyjna stwarza dogodną formę współdziałania dla przedsiębiorców rodzinnych, którzy zamierzają dofinansować swoje przedsiębiorstwo, zachowując jednocześnie decydujący wpływ na jego losy. Celem tego nie dało się bowiem osiągnąć z wykorzystaniem formy spółki komandytowej, która nie ma prawa do emitowania akcji, ani przy użyciu spółki akcyjnej, gdzie z kolei istnieje ryzyko wrogiego przejęcia większości akcji. W doktrynie analiza przepisów kodeksu spółek handlowych o spółce komandytowo-akcyjnej prowadzi do różnych wniosków, coraz częściej jednak formuluje się pogląd, że wiele zagadnień odnoszących się do tworzenia i funkcjonowania spółki pozostaje poza zakresem tej regulacji. Nie wpływa to korzystnie na czytelność konstrukcji prawnej takiej spółki handlowej. Wadą obecnej regulacji prawnej jest zbyt skomplikowany system odesłań do przepisów o spółce komandytowej i spółce akcyjnej. Nowelizacja kodeksu spółek handlowych wprowadziła zmianę w tym zakresie w art. 126 § 1 k.s.h., wskazując jednocześnie na odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących spółki jawnej w odniesieniu do niektórych spraw między wspólnikami tej spółki osobowej.

Nie oznacza to jednak, że przepisy kodeksu spółek handlowych o spółce komandytowo-akcyjnej są jasne i komunikatywne dla przedsiębiorców. Jedno wydaje się pewne, stan taki utrudnia wprowadzanie spółki komandytowo-akcyjnej do obrotu prawnego i gospodarczego. Jej wady i zalety są coraz szerzej prezentowane w doktrynie. Należy stwierdzić że spółka komandytowo-akcyjna posiada nie tylko zalety, ale i też wady, które mogą wpłynąć na wybór tej formy organizacyjnej.

Największą wadą jest nieograniczona osobista odpowiedzialność komplementariuszy, którzy muszą ryzykować swoim majątkiem terazniejszym i przyszłym za zobowiązania spółki, zmniejszając krąg osób chętnych do

tworzenia tego typu spółek. Do wad należy także zaliczyć, jak już wspomniano, skomplikowany charakter tej formy oraz nieprzejrzyistość jej regulacji, w tym rozbudowany system odesłań.

Uważam, że pomimo wad, jakie posiada spółka komandytowo-akcyjna, stanie się ona w przyszłości powszechną formą działalności gospodarczej wśród krajowych przedsiębiorców. Oczywiście nie tak popularną jak np. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, ale można żywić nadzieję, że polscy przedsiębiorcy docenią zalety spółki komandytowo-akcyjnej i wykorzystają właśnie tę formę prowadzenia spółki, która stanowi niezbędny czynnik tworzenia odpowiednich warunków rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w krajach Unii Europejskiej. Istotne jest zatem, aby notariusze byli odpowiednio przygotowani na tę sytuację prawną i organizacyjną.